

Açış Konuşması

Turan DÜNDAR
Maden Mühendisleri
Odası Başkanı

Sayın Konuklar, Basınımızın değerli üyeleri ve sayın delegeler; konuşmama ilki 1969'da düzenlenen ve bu yıl altıncısını yaşayacağımız, Türkiye Madencilik ve Teknik Kongrelerinin ülke madendliğindeki yerinin önemine değinerek başlamak isterim. Bugüne dek gerek içerik, gerekse düzenleme açısından her Kongre, bir öncekine oranla daha başarılı olsun istenmiş ve çalışmalar da bu hedefe uyumlu olarak yürütülmüştür. Doğaldır ki, yaklaşık bir yıllık hazırlığın ardından düzenlenebilen bu Kongre de, bir öncekine oranla daha başarılı olsun istenmiştir.

İki yıl öncesine uzanarak, bir önceki Kongre'nin ilk gününde yine bu kürsüde vurgulanan gerçekten anımsatmak isterim:

"Bilim adanılan ve teknik elemanlar, topyeknn emekçi halkın düşmanı olan faşizmi geriletmek ve yoketmek için, geniş halk kitlelerinin mücadelesine katılmalıdırlar. Bu gerçeği görmeyen bilim adamları ve teknik elemanlar bilmelidir ki bugün için ateşin uzağında durmak, kendilerini kurtaramayacaktır."

0 günden bu güne geçen iki yıllık sürede Türkiye'de yaşanan gerçekler, bugün bu savlan doğrulamıyor mu? Emekçi kitleler iki yıl öncesine oranla daha yoğun bir sömürü ve yoksulluk çemberi içindedirler. Yalnızca daha yoğun sömürü ve yoksulBuk çemberi içinde değil, aynı zamanda faşist güçlerin yoğun salamları ile karşı karşıyadırlar. 1978 yılında 1000'e varan yurtseverin katledilmiş olması, bu savımızın somut kanıtı değil midir? Tam bu noktada, iki yıl önce vurgulanan gerçeği bir kez daha vurgulama gereğini duyuyoruz. Bilim adamları ve teknik elemanlar bilmelidir ki, bugün ateşin uzağında durmak, kendilerini kurtaramayacaktır. Sorduk, sormakta devam ediyoruz: Yuların "Baba Bediisi", Ord. Prof. Bedri Karafaknğlu, faşist güçler için ne oranda "tehlikeli" bir yurtseverdi »aba?

Günümüz Türkiye'si tarihinin hiç bir evresinde olmadığı boyutta, derin bir politik-toplumsal hareketlilik yaşamaktadır. Toplumdaki hiç bir sınıfın, katmanın ve kişinin bu poütik-toplumsa! hareketliliğin dışında kalamayacağı açıktır. Kuşkusuz toplumun tüm sınıf ve katmanları gibi, bilim adamları ve teknik elemanlar da bu hareketlilikten kendilerini soyutlayamazlar. Bu nedenle diyoruz ki bilim adanılan ve teknik elemanlar kendi özgül uğraşı alanlarında nasıl somut sorunlan ele alıyorlarsa, aynı oranda günümüz Türkiye gerçeğine de duyarlı olmalıdır. Çünkü Mim ve teknik, ancak ve ancak özgür bir ortamda gelişir ve halkın refahı doğrultusunda yaşama geçirilir.

Her açıdan dışa bağındı olan ve faşist güçlerin artık, kendinden olmayan herkesi katlettiği günümüz Türkiye'sinde bilim ve tekniğin gelişmesi ya da geliştirilmesi olanaklı değildir. İşte günümüz bilim adamı ve teknik elemanı, bu sentezin bilincine varmak zorundadır.

Günümüz Türkiye Madencilğine değinerek konuşmamı sürdürmek isterim. Günümüz Türkiye'sinde madencilik sektörü, geçmiş dönemlere oranla belirli ayırdeie farklılıklar taşımaktadır. Bu ayırdedici farklılıklar ise büyük oranda 1978 y1 gelişmeleri ışığında belirlemektedir. Denebilir ki, madencilik sektöründe gözlenen gelişmeler nedeniyle 1978 yılı, genel ekonomik ve politik açılardan olduğu kadar sektörel açıdan da istisnai bir yıl özelliği taşımaktadır. Kuşkusuz 1978 yılına istisnai bir yıl özelliği veren sektörel gelişmelerin başında "Devletçe

"İşletilecek Madenler Hakkında Kanun" gelmektedir. Bu kanun, ekonominin içinde bulunduğu işlerliği kaybetme tehlikesini gidermek, ekonomiye işlerlik kazandırmak ve yeniden üretimin koşullarını düzenlemek amacıyla gündeme getirilmiş ve yaşama geçirilmiştir. "Devletçe İşletilecek Madenler Hakkında Kanun", gerek tarihi nesnel nedenleri, gerekse de taşıdığı teorik özü bağlamında, emekçi kitleler açısından taşıdığı önem, Odamızca bütün bir yıl boyunca yoğunlukla vurgulandı. Kuşkusuz, bu önem biz yurtsever, ilerici ve devrimci maden mühendisleri açısından da aynıdır. Bir kez daha belirtmeEyiz ki, doğa! kaynakların gerçek sahibi halktır temel ilkesinden hareketle, yasa ve yasanın getirecekleri, emekçi halk kitleleri açısından görece olumlu yanlar taşımaktadır. İşte bu nedenle, yasa, tarihi nesnel nedenleri ve özü kavranarak, olumsuz yönleri sergilenerek, emekçi kitleler açısından görece olumlu yönleri ise ön plana çıkarılarak desteklenmelidir ve desteklenecektir.

Gerek sektörde çalışan emekçilerin ekonomik-demokratik haklarında sağlanacak görece ileri haklar ve gerekse kaynakların talanının ve yağmasının önüne geçilmesi açısından bite bu tarihsel girişimin desteklenmesi zorunludur.

Devletçe İşletilecek Madenler Hakkında Kanun, nasıl 1978 yılına madencilik sektörü açısından istisnai bir yıl olma özelliği veriyorsa, GLİ'deki ihalelerin de tam tersi açıdan bu özelliği pekiştirdiği söylenebilir. Devlet bu ihalelerle bir yandan, enerji sorununu çözmek için, özel kesim eİnde bulunan sahaları geri alırken, öte yandan, kömür kazı ve dekapaj gibi kendi işletmelerinin asli faaliyet alanlarını özel kesime karlı alanlar olarak devretmiştir.

"Büyük İhale" de tıpkı GLİ'de gözlenen gelişme gibi, 1978 yılına istisnai özelliğini kazandıran bir gelişme olmuştur. Devlet, tıpkı GLİ'deki ihalelerde olduğu gibi kendi işletmelerinin asli bir faaliyetini, özel kesime karlı bir aİan olarak devretmiştir. "Büyük İhale" ile, büyük ağırlığıyla, araştırması yapılmış sahalar oldukça yüksek ve fahiş birim fiyatlarıyla ihaleye çıkarılmıştır. Bu nedenle, gerek GLİ'deki ihaleler ve gerekse "Büyük İhale", amaçlarda, beklentilerde ve yaklaşımlarda iyi niyetle yolaçıkılmış oba dahi, bu icraatları haklı bulmak olanaklı değildir.

Sektöre! gelişmeler açısından 4. Beş Ydık Kalkınma Planı, kuşkusuz ayrı bir önem taşımaktadır. Kısaca denebilir ki, Dördüncü Planda temel ahnan sektörel ilkeler ve izlenecek politikalarda kanun denetim ve etkinliğinin artırılması motif alınmıştır, öte yandan, Dördüncü Planın Üçüncü Plana oranla daha akilci amaçlar ve çözüm önerileri içerdiği de bir gerçektir.

Bir başka açıdan, Dördüncü Planın, 1978 yılının bir dönemeç, bir geçiş dönemi olma özelliğinin, bire-bir olmasa bile büyük ağırlığıyla yansıdığı bir plan olduğu söylenebilir. Ne var ki, genelde dış ve iç egemen güçlerin damgasını taşıyan

bu planda, madencilik sektörünün, aynı özellikleri taşıdığını ileri sürmek olanaksızdır. Genel hatlarıyla olumlu ilkeler ve politikalar içeren madencilik sektörü, Planın istisnai bölümlerinden biridir. Ne var ki, aynı olumlu, aynı istisnai yaklaşımı, hedefler içinde belirlemek güçtür. Çünkü hedefler bize göre gerçekçi saptanmamıştır. Bu nedenle de hedefleri gerçekleştirmede birer araç olan ilke ve politikaların tüm olumlu yanlarına karşı birer vaatler bütününden öteye geçmeyeceği kanısını taşımaktadır.

Konuşmamın son bölümünde, üyelerimizin ekonomik-demokratik ve mesleki sorunlarına değinmek isterim. Bir bilimsel ve teknik kongreden çok, genel kurullarda üzerinde "ağırlıkla durulan, durulması gereken üyelerimizin bu temel düzeydeki sorunlarını, bir ölçüde de olsa burada vurgulamayı bir görev sayıyorum.

Bilindiği gibi uzun yıllardan beri süregelen ekonomik taleplerimizden biri olan yeraltı vergi bağışıklığı, 1978 yılında yoğunlukla gündeme gelmiştir. Ne var ki, bu talep, ilk kez bu yıl, olumlu yankılanmış, talebimiz istenilen boyutuyla olmasa bile tasan halinde şekillenmiştir.

Yeraltı vergi bağışıklığı ile birlikte; sigorta, fazla mesai, yetki ve sorumluluk gibi önemli sorunlarımız çözüm bekler durumdadır. Sigorta sorunumuzun da ele alınmış olması, olumlu bir gelişme olarak beürmüştür.

Ne var ki, üyelerimizin sorunları yanında, diğer ekonomik-demokratik ve mesleki sorunları *bk* bütün olarak, artık ertelenemez boyutlara varmıştır. Öyle ki ekonomik taleplerin karşılanmaması, gecikmesi, üyelerimizin haklı tepkisini doğurmuştur. Örneğin Zonguldak'taki üyelerimizin, üç günlük tepkisi bu gerçeğin somut bir yansıması olmuştur. Üç günlük tepki, bu gerçeği çarpıcı ve etkin bir biçimde dile getirirken, aynı zamanda ekonomik ve demokratik mücadele bağlamında olumlu olarak değerlendirilecek bir deney olmuştur. Bu deneyin, son talfilde grevli ve toplu sözleşmeli sendikal naldan alma mücadelesinde daha bir anlam kazandığım da vurgulamak isteriz.

Tüm bu gerçekler karşısında, yıllardan beri önerdiğimiz çözüm yolunu bir kez daha vurgulamak isteriz. Çözüm genetyapı ile ilgilidir. Genel yapıda köklü sosyo-ekonomik dönüşümler olmadıkça, bir başka deyişle üretim anarşisi ortadan kaldırılmadığı sürece, madencilik sektörünün sağlıklı bir yapıya dönüşmesi mümkün değildir. Üretilen madenlerin, toplumun ihtiyaçlarına uyumlu ve tutarlı bir biçimde örgütlenmesi ancak üretim anarşisine son vermekle mümkün olacaktır. Yeni yeni maden yataklarının bulunabilmesi yine aym esasa bağlı kalacaktır. Madenlerdeki sömürü, soygun ve talanın önlenmesi de aym koşula bağlıdır.

Sözlerimi noktalarken, Kongreye katılan tüm konukları, basın üyelerini ve delegeleri saygıyla selamlarım.